

Recensie van “Morality”

Wees bezorgd om ieders waardigheid!

“Social media maken ons minder beschaafd en minder diep verbonden met anderen.” “Werelds succes heeft een hogere prioriteit dan een goed persoon worden” en “identiteitspolitiek heeft gezorgd voor een verbrokkelde maatschappij.”

Aan het woord is Jonathan Sacks, in leven jarenlang opperrabbin van Engeland en algemeen beschouwd als een belangrijk moreel kompas in de wereld. Zijn gave om complexe ideeën in eenvoudige bewoordingen weer te geven is zeker ook in zijn laatste werk uit 2020, *Moraal* (Morality), goed zichtbaar.

Het boek vormt feitelijk één lang pleidooi voor (het zoeken naar) een hernieuwde gemeenschappelijke morele basis. Sacks waarschuwt dat we momenteel een ‘culturele klimaatverandering’ ondergaan en dat er een moment komt dat de schade die dat teweegbrengt – net als de vernietiging van onze planeet – te groot is om het tij nog te kunnen keren. Met veel voorbeelden laat hij zien dat het met onze moraliteit droevig gesteld is: er heerst verdeeldheid, cynisme en teleurgang van vertrouwen. En dat is er volgens hem in en na de coronatijd niet beter op geworden; eenzaamheid, de ‘onsociale media’ en het gemis aan de warmte van het gezin (wat hij steevast het belangrijkste instituut van de westerse beschaving noemt) zijn daarvan symptomen. Er wordt vrijwel alleen nog maar gesproken in termen van ‘ik’, wat ten koste gaat van het collectieve ‘wij’.

Hoewel Sacks inziet dat verschillende samenlevingen sterk verschillende morele codes kunnen hebben stelt hij zijn vertrouwen op de Bijbelse moraal van liefde – het liefhebben van God, naaste en vreemdeling – en smeekt hij zijn lezers naar buiten te keren, zich niet in wrevel, rancune en slachtofferrol te verliezen, maar verbondenheid te zoeken door vertrouwen, medemenselijkheid en opoffering. “We moeten terug naar persoonlijk contact met mensen die anders zijn dan wij. Dat helpt ons te beseffen dat we heftig met elkaar van mening kunnen verschillen en toch bevriend kunnen zijn en blijven. Telkens als we iemand de hand toesteken die anders is dan wij, die van een andere klasse, kleur of credo is, genezen we een van de wonden in onze gebroken wereld.”

Ondanks het feit dat Sacks geducht kan mopperen op postmoderne filosofen en anderen die ervoor hebben gezorgd dat er geen vertrouwen meer is in waarheid, moraal en humaniteit is er bij hem geen sprake van simpele nostalgie naar vroeger. Ook nu nog kan een areligieuze samenleving kiezen voor de weg van altruïsme, want van goeddoen word je zelf ook gelukkiger. Zelf wijst hij telkens op Gods liefde als feilloze bron voor onderlinge liefde. Alleen in een goede onderlinge verbondenheid zullen we de grotere problemen van de toekomst (dus ook de klimaatcrisis) aan kunnen! Want een samenleving zonder moraal is geen samenleving meent hij, maar een anarchie. *Moraal* is een bijzonder actueel boek geschreven door een ‘moderne profeet’ dat veel te denken geeft en put uit een schat aan kennis, inzicht

en ervaring. Bovendien is het een boek dat veel toegankelijke gedachten aanreikt voor de (Engelse) les. Zie onder.

Quote 1 *“Allerlei structuren vallen uit elkaar en een steeds feller publiekelijk debat stagneert maatschappelijke vooruitgang. Als we werkelijk geven om de toekomst van de westerse beschaving, moeten we bouwen aan een gemeenschappelijke morele basis.”*

Quote 2 *“Om het verschil te maken moeten we bij onszelf beginnen. Door moreel te handelen, door betrokken te zijn op anderen, door iemand te zijn die door anderen vertrouwd wordt, door te geven, zich vrijwillig aan te bieden, te luisteren, te glimlachen, gevoel te tonen, gul en zorgzaam te zijn.”*

Quote 3 *“Ik draag dit boek op aan mijn negen kleinkinderen in het belang van hun toekomst.”*

Sacks in school: In de les stonden enkele citaten van Sacks' boek op het bord en werd leerlingen gevraagd daarop te reflecteren aan de hand van 3 stellingen.. “Hoe hebben de sociale media de toon van onze onderlinge relaties beïnvloed?” was een van de stellingen. Vervolgens werd een TED-talk getoond waarin de rabbijn spreekt over dit onderwerp: https://www.ted.com/talks/rabbi_lord_jonathan_sacks_how_we_can_face_the_future_without_fear_together

N.a.v.

Moraal door Jonathan Sacks
KokBoekencentrum
ISBN 9789043534512

Morality
Hodder & Stoughton
9781529342635

Johan van Wijk

April 2022